
ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: інструменти забезпечення

ВОЛОДИМИР КРАВЧУК

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ЩО?

- ✓ **Однакове** застосування норми права УСІМА судами та СВП
- ✓ **Правильне** застосування норми права – згідно принципу верховенства права
- ✓ **Послідовне** та **стабільне** застосування
- ✓ **Передбачуваний результат** застосування норми

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: **ХТО?**

ст. 36 Закону «Про судоустрій і статус суддів»

1. Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує **сталість та єдність судової практики** у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

2. Верховний Суд:

б) **забезпечує однакове застосування норм права** судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом;

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: **ЯК?**

---

1. Перегляд постанов в апеляційному та касаційному порядку
2. **Правові висновки Верховного Суду**
3. Узагальнення судової практики
4. Єдині стандарти навчання

ПРОЦЕСУАЛЬНІ НОРМИ

Стаття 242 проекту КАС (аналогічно інші)

5. При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин **суд ВРАХОВУЄ висновки** щодо застосування норм права, **викладені в постановах Верховного Суду.**

ТИПОВА СПРАВА

Ст. 291 проекту КАС:

3. При ухваленні рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має **ВРАХОВУВАТИ правові висновки** Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи.

Неврахування правового висновку у зразковій справі – підстава касаційного оскаження рішення у типовій справі (ч. 5)

А в «нетипових» справах?

ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ: ОБОВ'ЯЗКОВІ ЧИ НІ?

Ст. 13 Закону «Про судоустрій та статус суддів»

5. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є **ОБОВ'ЯЗКОВИМИ для всіх суб'єктів владних повноважень**, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

6. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, **ВРАХОВУЮТЬСЯ** іншими судами при застосуванні таких норм права. **Суд має право відступити** від правової позиції, викладеної Верховним Судом, тільки з **одночасним наведенням відповідних мотивів**.

ВРАХОВУЄ ... - як?

ЯКІ УМОВИ ВІДСТУПЛЕННЯ? НАСЛІДКИ?

ЄДНІСТЬ ПРАКТИКИ: органи Верховного Суду

---

1. **Суддя-доповідач** (процесуальні рішення)
2. **Колегія суддів** (постійна) – входить до складу палати
3. **Палата**
  - у КАС: 1) податків; 2) соціальних прав; 3) виборчого процесу.
  - у КГС: 1) банкрутство; 2) інтелектуальної власності; 3) корпоративних спорів
4. **Об'єднана палата**: по 2 судді зі складу кожної із судових палат та голова Касаційного суду
5. **Велика Палата**

ЗМІНЮЄ ТОЙ, ХТО «ВИЩЕ»

ПЕРЕДАЧА СПРАВИ (УСТУПКА ЮРИСДИКЦІЇ)

Колегія → ПАЛАТИ

➤ відступ від *свого* висновку або висновку *свої* Палати

Колегія або Палата → ОБ'ЄДНАНІЙ ПАЛАТИ:

➤ відступ від висновку колегії *іншої Палати*, іншої Палати або Об'єднаної палати

ЗМІНЮЄ ТОЙ, ХТО «ВИЩЕ»

Колегія або Палата, або Об'єднана палата → **ВЕЛИКІЙ ПАЛАТІ**

- відступ від висновку колегії (палати, об'єднаної палати) *іншого касаційного суду*
- відступ від висновку Великої Палати
- порушення предметної чи суб'єктної юрисдикції
- виключна правова проблема (для розвитку права та формування єдиної практики) – *факультативна підстава*

ВЕРХОВНИЙ СУД: наступництво

Прикінцеві і перехідні положення (п. 15)

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів або палати (об'єднаної палати), **передає справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду**, якщо така колегія або палата (об'єднана палата) вважає необхідним **відступити від висновку** щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні **Верховного Суду України**.

«ТЕОРІЯ ПРЕЦЕДЕНТУ»: **КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ**

- ✓ Поняття «правового висновку», зміст, структура, форма
- ✓ Систематизація правових висновків
- ✓ Алгоритм пошуку релевантних правових висновків
- ✓ Застосування правового висновку (критерії подібності правовідносин)
- ✓ Посилання на правові висновки
- ✓ Наслідки незастосування правового висновку
- ✓ Умови відступлення від правового висновку
- ✓ Перегляд Верховним Судом власного правового висновку

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРАКТИКИ

Стаття 32.1. Вищий спеціалізований суд:

2) ... **вивчає та узагальнює судову практику**, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд;

Стаття 44.1. Судові палати касаційного суду:

2) аналізують судову статистику та вивчають судову практику.

Ст. 45.2. **Велика Палата** Верховного Суду:

3) аналізує судову статистику та вивчає судову практику, **здійснює узагальнення судової практики.**

ЮРИДИЧНА «СИЛА» УЗАГАЛЬНЕННЯ?

НАВЧАННЯ

- ✓ Участь суддів ВС в діяльності НШС України, читання лекцій суддям і роз'яснення правових висновків ВС.
- ✓ Підготовка науково-практичних, фахових статей у юридичних спеціалізованих виданнях
- ✓ Виступи на публічних заходах
- ✓ Наукові дослідження з актуальних питань судової практики

КОНСЕНСУС ПРАВНИЧОЇ СПІЛЬНОТИ

- ✓ Науково-консультативна рада Верховного Суду
- ✓ Профільні комітети Асоціацій правників
- ✓ Спеціальні громадські професійні обговорення
- ✓ Щорічні наукові конференції Верховного Суду

ДОЛУЧАЙТЕСЯ!